

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETVRTI ODJEL

ODLUKA

Aplikacija br. 1495/07
Mara MANDIĆ protiv Bosne i Hercegovine
i 3 druge aplikacije
(vidi listu u prilogu)

Evropski sud za ljudska prava (četvrti odjel), zasijedajući dana 27.05.2014.
godine kao vijeće u sljedećem sastavu:

Ineta Ziemele, *predsjednica*,
Päivi Hirvelä,
Ledi Bianku,
Nona Tsotsoria,
Zdravka Kalaydjieva,
Paul Mahoney,
Faris Vehabović, *sudije*,
i Françoise Elens-Passos, *registrar odjela*,

povodom navedenih aplikacija podnesenih u periodu od 13.12.2006. do
21.11.2009. godine,
imajući u vidu izjašnjenja tužene države, kao i izjašnjenja podnesena kao
odgovor na njih od strane aplikanata,
nakon vijećanja, odlučio je kako slijedi:

ČINJENICE

1. Gđa Mara Mandić, rođena 1948. i g. Krsto Bošković, rođen 1956. godine, su državljani Srbije. G. Strahinja Starčević, rođen 1937. godine, državljanin je Bosne i Hercegovine. G. Milija Vlahović, rođen 1937. godine, državljanin je Bosne i Hercegovine i Srbije. Svi aplikanti žive u Srbiji.
2. G. Strahinju Starčevića je pred Sudom zastupao g. D. Kalaba, advokat iz Sarajeva.
3. Vladu Bosne i Hercegovine („Vlada“) zastupala je njena zastupnica, gđa M. Mijić.

4. Nakon što je obaviještena o njenom pravu na intervenciju u ovom postupku (član 36. stav 1. Konvencije i pravilo 44. Pravila Suda), vlada Srbije je odgovorila da neće koristiti to pravo.

A. Uvod

5. Aplikanti ili njihovi supružnici bili su oficiri JNA, oružanih snaga bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije („SFRJ“). Ovaj predmet odnosi se na njihove pokušaje da se vrate u posjed svojih prijeratnih stanova u Sarajevu.

6. Praktično svi stanovi u bivšoj SFRJ bili su u sistemu „društvenog vlasništva“. Uglavnom su ih gradila preduzeća u društvenom vlasništvu ili druge javne ustanove, za dodjelu svojim uposlenicima koji su onda postali „nosioci stanarskog prava“¹. Svi građani SFRJ morali su plaćati dopinos u skladu sa primanjima kako bi dotirali stambenu izgradnju. Međutim, iznos koji je pojedinac izdvojio kao doprinos nije predstavljao jedan od zakonskih kriterija koji su se uzimali u obzir prilikom sastavljanja liste čekanja za dodjelu stanova.

7. Dana 6.01.1991. godine, pripadnicima JNA ponuđena je mogućnost da otkupe svoje stanove uz popust u odnosu na njihovu tržišnu cijenu (vidi Zakon o stambenom obezbjeđivanju u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, Službeni list SFRJ br. 84/90, u daljem tekstu: „Zakon o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine“). Između 1981. i 1989. godine aplikantima ili njihovim supružnicima dodijeljeni su vojni stanovi u Sarajevu, koje su kasnije otkupili prema odredbama Zakona o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine.

8. Dana 18.02.1992. godine, Bosna i Hercegovina je obustavila prodaju vojnih stanova na svojoj teritoriji (vidi Uredbu o privremenoj zabrani prodaje stanova u društvenoj svojini, Službeni glasnik Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, br. 4/92). Uredba je poštovana u području koje danas obuhvata Federacija Bosne i Hercegovine, a oni koji su otkupili vojni stan na teritoriji tog entiteta nisu mogli uknjižiti svoje vlasništvo pa su, strogo uzevši, i dalje ostali nosioci stanarskog prava (ugovor o otkupu sam po sebi ne predstavlja prenos vlasništva na kupca prema domaćem zakonu).

9. Kada se 19.05.1992. godine JNA zvanično povukla iz Bosne i Hercegovine aplikanti ili njihovi supružnici su nastavili svoju vojnu karijeru u VJ² i napustili Sarajevo. Kasnije su im dodijeljeni vojni stanovi u zakup na neodređeno vrijeme u Srbiji koje su neki od njih kasnije i otkupili.

¹ Domaće institucije, Dom za ljudska prava i Ustavni sud, dosljedno koriste termin „stanarsko pravo“ za ovaj tip zakupa. Stoga će se u ovoj presudi koristiti taj termin umjesto termina „posebno zaštićeni zakup“ koji je Sud koristio u predmetu *Blečić protiv Hrvatske* [GC], br. 59532/00, ESLJP 2006-III i u drugim predmetima protiv Hrvatske.

² VJ, oružane snage Savezne Republike Jugoslavije, osnovana je 20.05.1992.

10. Za vrijeme rata, lokalne oružane snage (odnosno snage ARBH, HVO i VRS) su preuzele nominalnu kontrolu nad svim vojnim stanovima koji nisu bili privatizirani na teritoriji pod kontrolom svake od tih oružanih sila (Zakon o preuzimanju sredstava bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije u svojini Republike Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Republike Bosne i Hercegovine, br. 6/92, 13/94, 50/95 i 2/96; Odluka o preuzimanju vojnostambenog fonda JNA, Službeni glasnik Republike Srpske br. 16/92; Zakon o sredstvima i finansiranju Armije Republike Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Republike Bosne i Hercegovine, br. 6/93, 17/93 i 13/94; Odluka o utvrđivanju namjene i prenošenju prava upravljanja i korištenja sredstvima bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, koje je koristila bivša JNA, a koja se nalaze na području Federacije Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Republike Bosne i Hercegovine, br. 24/96). Iako su se 1.01.2006. godine ove snage spojile u oružane snage Bosne u Hercegovine, neprivatizirani vojni stanovi su i dalje pod nominalnom kontrolom entiteta.

11. Detaljnije informacije o stanovima u društvenoj svojini, vojnim stanovima i uključenosti stranih oružanih snaga u ratni sukob u Bosni i Hercegovini u periodu 1992-95 date su u presudama u predmetima *Dokić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 6518/04, tačke 5-17, od 27.05.2010., te *Mago i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, br. 12959/05, 19724/05, 47860/06, 8367/08, 9872/09 i 11706/09, tačke 5-8, od 3.05.2012.

B. Okolnosti predmeta

12. Činjenice ovog predmeta, kako su ih prezentirale strane, mogu se sažeti na sljedeći način.

1. Činjenice koje se odnose na gđu Mandić

13. Suprugu aplikantice, koji je bio oficir JNA, dodijeljen je 1982. godine vojni stan u Sarajevu.

14. Dana 11.02.1992. godine, suprug aplikantice je otkupio taj stan u skladu sa Zakonom o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine, plativši punu cijenu stana u iznosu od 190.385 jugoslovenskih dinara³.

15. Kada se 19.05.1992. godine JNA formalno povukla iz Bosne i Hercegovine, suprug aplikantice je svoju vojnu karijeru nastavio u oružanim snagama VJ.

16. Dana 15.09.1998. godine, suprug aplikantice je nadležnim domaćim organima podnio zahtjev za povrat stana u Sarajevu. Nakon smrti supruga, aplikantica je nastavila postupak za povrat stana (prema Zakonu o stambenim odnosima iz 1984. godine, koji je još uvijek na snazi, supružnici su zajednički nosioci stanarskog prava).

³ Oko 1.523 njemačkih maraka u to vrijeme.

17. Dana 26.09.2000. godine, Ministarstvo odbrane Federacije Bosne i Hercegovine dodijelilo je taj stan H.N., pripadniku ARBiH.

18. Nakon što je predmet dva puta bio vraćan na niži stupanj odlučivanja iz proceduralnih razloga, zahtjev za povrat stana je odbijen dana 27.10.2003. godine, u skladu sa članom 3.a Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine.

19. Dana 12.06.2004. godine, nadležno ministarstvo Kantona Sarajevo potvrdilo je prvostepeno rješenje od 27.10.2003. godine. Dana 28.09. 2006. godine, nakon zahtjeva za sudsko preispitivanje, Kantonalni sud u Sarajevu („Kantonalni sud“) potvrdio je drugostepeno rješenje.

20. Dana 1.12.2010. godine, aplikantici je dodijeljen vojni stan u zakup na neodređeno vrijeme u Beogradu.

21. Kako izgleda, aplikantica nije podnijela zahtjev za naknadu prema članu 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997 (vidi tačku 54. u tekstu dolje).

2. Činjenice koje se odnose na g. Starčevića

22. Aplikantu koji je bio medicinsko vojno lice u JNA, dodijeljen je vojni stan u Sarajevu 1988. godine.

23. Dana 23.12.1991. godine, aplikant je otkupio stan u skladu sa Zakonom o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine, plativši punu cijenu stana u iznosu od 701.038 jugoslovenskih dinara⁴.

24. Kada se 19.05.1992. godine JNA formalno povukla iz Bosne i Hercegovine, on je nastavio svoju vojnu karijeru u oružanim snagama VJ i napustio Sarajevo. Njegova služba u vojsci okončana je 2002. godine.

25. Dana 2.01.1997. godine, Ministarstvo odbrane Federacije Bosne i Hercegovine dodijelilo je taj stan N.A., pripadniku ARBiH.

26. Dana 11.12.1997. godine, aplikantu je dodijeljen vojni stan u Beogradu u zakup na neodređeno vrijeme. On je otkupio taj stan 2.09.1998. godine.

27. Dana 19.01.1998.godine, aplikant je podnio zahtjev za povrat njegovog stana u Sarajevu.

28. Nakon što je predmet bio vraćen na niži stupanj odlučivanja iz proceduralnih razloga, njegov zahtjev za povrat stana je odbijen dana 11.02.2004. godine, u skladu sa članom 3.a Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine.

29. Dana 23.07.2004. godine, nadležno ministarstvo Kantona Sarajevo potvrdilo je prvostepeno rješenje od 11.02. 2004. godine.

30. Dana 23.02.2007. godine, nakon zahtjeva za sudsko preispitivanje, Kantonalni sud je potvrdio drugostepeno rješenje od 23.07.2004. Dana 8.09.2009. godine, Vrhovni sud je odbio aplikantov zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke.

⁴ Oko 10.015 njemačkih maraka u to vrijeme.

31. Dana 29.12.2009. godine, aplikant je podnio apelaciju Ustavnom sudu protiv odluke Vrhovnog suda.

32. Dana 10.11.2010. godine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine („Ustavni sud“) odbacio je njegovu apelaciju kao inkompatibilnu *ratione materiae*, smatrajući da odluka Vrhovnog suda nije ispitivala meritum zahtjeva aplikanta već samo da li su ispunjeni procesni uslovi za vanredno preispitivanje presude Kantonalnog suda.

33. Dana 2.09.2003. godine Komisija za imovinske zahtjeve, osnovana prema Aneksu 7 Daytonskog mirovnog sporazuma, pred kojom je aplikant paralelno vodio postupak, utvrdila je da aplikant nije ni izbjeglica niti raseljeno lice u smislu Aneksa 7, te je odbila nadležnost za njegov zahtjev. Dana 21.12.2005. godine Komisija za imovinske zahtjeve odbila je aplikantov zahtjev za ponovno razmatranje.

34. Dana 9.02.2010. godine, Sud Bosne i Hercegovine je nakon zahtjeva za sudsko preispitivanje poništio je odluke od 2.09.2003. i 21.12.2005. godine, te vratio predmet na ponovno razmatranje. U međuvremenu je Komisija za imovinske zahtjeve prestala da postoji, a njene zahtjeve su preuzeli nadležni općinski stambeni organi. Međutim, po svemu sudeći nije donesena odluka o aplikantovom zahtjevu nakon vraćanja predmeta na ponovno razmatranje.

35. Kako izgleda, aplikant nije podnio zahtjev za nadoknadu prema članu 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine (vidi tačku 54. u tekstu dole).

3. Činjenice koje se odnose na g. Boškovića

36. Godine 1989., aplikantu, koji je bio oficir JNA, dodijeljen je vojni stan u Sarajevu.

37. Dana 11.02.1992. godine, aplikant je otkupio stan u skladu sa Zakonom o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine, plativši punu cijenu stana u iznosu od 424.363,5 jugoslovenskih dinara⁵.

38. Kada se 19.05.1992. godine JNA formalno povukla iz Bosne i Hercegovine, aplikant je svoju vojnu karijeru nastavio u oružanim snagama VJ.

39. Dana 10.02.1997. godine, Ministarstvo odbrane Federacije Bosne i Hercegovine dodijelilo je taj stan H.H., pripadniku ARBiH.

40. Dana 27.03.1997. godine, aplikantu je dodijeljen vojni stan u Novom Sadu, u Srbiji, u zakup na neodređeno vrijeme. On je otkupio taj stan 22.05.1997. godine.

41. Nepoznatog datuma aplikant je podnio zahtjev nadležnom domaćem organu za povrat stana u Sarajevu. Njegov zahtjev je odbijen dana 3.11.2000. godine, u skladu sa članom 3.a Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima iz 1998.

⁵ Oko 3.395 njemačkih maraka u to vrijeme.

42. Dana 30.05.2001. godine, nadležno ministarstvo Kantona Sarajevo potvrdilo je prvostepeno rješenje od 3.11.2000. godine. Kako izgleda, aplikant se nije žalio na tu odluku.

43. Dana 16.04.2002. godine, godine Komisija za imovinske zahtjeve osnovana prema Aneksu 7 Daytonskog mirovnog sporazuma, pred kojom je aplikant paralelno vodio postupak, utvrdila je da aplikant nije ni izbjeglica niti raseljeno lice u smislu Aneksa 7, te je odbila nadležnost za njegov zahtjev. Dana 19.11.2002. godine komisija za imovinske zahtjeve je odbila aplikantov zahtjev za ponovno razmatranje.

44. Kako izgleda, aplikant nije podnio zahtjev za nadoknadu prema članu 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine (vidi tačku 54. u tekstu dole).

4. Činjenice koje se odnose na g. Vlahovića

45. Godine 1981., aplikantu, koji je bio oficir JNA, dodijeljen je vojni stan u Sarajevu.

46. Aplikant je 14.02.1992. godine otkupio stan u skladu sa Zakonom o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine, plativši punu cijenu stana u iznosu od 355.965 jugoslovenskih dinara⁶.

47. Kada se 19.05.1992. godine JNA formalno povukla iz Bosne i Hercegovine, aplikant je svoju vojnu karijeru nastavio u oružanim snagama VJ. Vojna služba mu je prestala u septembru 1992. godine.

48. Dana 9.04.1997. godine, Ministarstvo odbrane Federacije Bosne i Hercegovine dodijelilo je taj stan S.Č., pripadniku ARBiH.

49. Dana 15.04.1998. godine, aplikant se obratio nadležnim domaćim organima vlasti sa zahtjevom za povrat stana u Sarajevu. Nakon što je predmet dva puta bio vraćan na niži stupanj odlučivanja iz proceduralnih razloga, zahtjev za povrat stana je odbijen 8.10.2003. godine, u skladu sa članom 3.a Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine.

50. Dana 28.04.2004. godine, nadležno ministarstvo Kantona Sarajevo potvrdilo je prvostepeno rješenje. Dana 26.01.2007. godine, po zahtjevu za sudsko preispitivanje, Kantonalni sud je potvrdio drugostepeno rješenje.

51. Dana 14.10.2009. godine, Ustavni sud je odbio apelaciju aplikanta i potvrdio osporena rješenja.

52. Nepoznatog datuma aplikantu je dodijeljen vojni stan u Srbiji u zakup na neodređeno vrijeme.

53. Kako izgleda, aplikant nije podnio zahtjev za nadoknadu prema članu 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine (vidi tačku 54. u tekstu dole).

⁶ Oko 2.966 njemačkih maraka u to vrijeme.

C. Relevantno domaće pravo i praksa

54. Dana 22.12.1995. godine, poništeni su svi kupoprodajni ugovori zaključeni u skladu sa Zakonom o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine (Zakon o preuzimanju sredstava bivše Socijalističke Federative Republike Jugoslavije u svojini Republike Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Republike Bosne i Hercegovine br. 6/92, 13/94, 50/95 i 2/96). Nakon toga, propisi koji reguliraju ovu materiju, odnosno Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine, (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine br. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 32/01, 61/01, 15/02, 54/04, 36/06, 51/07, 72/08 i 23/09) i Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 31/01, 56/01, 15/02, 24/03, 29/03 i 81/09) doživjeli su brojne izmjene pa su svi ti ugovori proglašeni pravno valjanim. Međutim, dvije kategorije kupaca nisu imale pravo da se vrate u posjed njihovih stanova i da uknjiže vlasništvo na njima (vidi član 39.e Zakona o stambenom obezbjeđivanju u JNA iz 1990. godine i član 3.a Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine). Prva kategorija odnosi se na one koji su služili u stranim oružanim snagama nakon rata koji se vodio u periodu 1992-95. Druga kategorija odnosi se na one koji su stekli stanarsko ili drugo ekvivalentno pravo na vojni stan u nekoj od država nasljednica SFRJ kao što su aplikanti u ovom predmetu. Međutim, oni sada imaju pravo na naknadu prema članu 39.e Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine. Iako je ta naknada u početku bila predviđena kao refundiranje iznosa koji je plaćen za stan u periodu 1991/92 uz isplatu kamate po stopi koja se primjenjuje na prekonoćne depozite, Ustavni sud je 30.03.2012. godine (odluka br. U 15/11) proglasio taj način određivanja iznosa naknade neustavnim i naredio Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine da ga izmijeni u skladu sa presudom u predmetu *Dokić* (citirana gore u tekstu, tačke 63. i 72.).

55. Za detaljniju analizu relevantnog domaćeg prava i prakse, kao i relevantnih međunarodnih dokumenata, vidi presudu *Dokić* (citirana gore, tačke 35-45) i *Mago i drugi* (citirana gore, tačke 53-69).

D. Relevantno zakonodavstvo Srbije

56. Nakon 1992. godine u Srbiji nije više moguće steći stanarsko pravo (vidi član 30. stav 1. Zakona o stanovanju iz 1992. godine, Službeni list Srbije br. 50/92, 76/92, 84/92, 33/93, 53/93, 67/93, 46/94, 47/94, 48/94, 44/95, 49/95, 16/97, 46/98, 26/01, 101/05 i 99/11). Umjesto toga, aktivni i penzionisani pripadnici oružanih snaga, te aktivno i penzionisano osoblje Ministarstva odbrane od tada imaju pravo na sticanje ekvivalentnog prava zakupa na vojnom stanu na neodređeno vrijeme ili, u slučaju nedostatka

odgovarajućih stanova, na hipotekarni kredit sufinansiran od strane države, pod uslovom da oni ili njihovi supružnici ili djeca nemaju stanarsko ili drugo ekvivalentno pravo na stan u bilo kojoj od bivših republika SFRJ (Pravilnik o načinu i kriterijumima za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Saveznom ministarstvu za odbranu i Vojsci Jugoslavije, Službeni list Savezne Republike Jugoslavije, br. 30/94, 39/94 i 6/96; Pravilnik o načinu i kriterijumima za davanje stanova u zakup i dodeljivanje stambenih zajmova za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Vojsci Jugoslavije, Službeni list Savezne Republike Jugoslavije, br. 5/95, 18/96, 56/96, 58/96, 42/97 i 9/00; Pravilnik o načinu, kriterijumima i merilima za davanje stanova u zakup i dodeljivanje stambenih zajmova za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojsci Srbije i Crne Gore, objavljen u internom službenom glasilu Ministarstva odbrane, br. 20/02, 36/03, 34/04 i 29/05; Pravilnik o rešavanju stambenih pitanja u Ministarstvu odbrane, objavljen internom službenom glasilu Ministarstva odbrane, br. 38/05, 16/08, 26/08 i 39/08; kao i pravilnici koji se odnose na vojne penzionere iz 1994. i 2010. godine, odnosno Pravilnik o rešavanju stambenih potreba korisnika vojnih penzija, objavljen internom službenom glasilu Ministarstva odbrane, br. 31/94, 19/95, 26/96, 1/97 i 45/08, te Pravilnik o rešavanju stambenih potreba korisnika vojnih penzija, objavljen internom službenom glasilu Ministarstva odbrane, br. 34/10). Dakle, oni koji su prije rata posjedovali vojni stan u Bosni i Hercegovini u pravilu su se morali odreći tih stanova kako bi imali pravo na vojni stan ili stambeni kredit u Srbiji ili Crnoj Gori (vidi članove 6-7 i 87. navedenog Pravilnika o načinu i kriterijumima za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Saveznom ministarstvu za odbranu i Vojsci Jugoslavije iz 1994. godine; članove 7-8 i 74. Pravilnika o rešavanju stambenih potreba korisnika vojnih penzija iz 1994; i članove 6-7 i 85. Pravilnika o načinu i kriterijumima za davanje stanova u zakup i dodeljivanje stambenih zajmova za rešavanje stambenih pitanja zaposlenih u Vojsci Jugoslavije iz 1995. godine).

57. Član 39.(2) Zakona o stanovanju iz 1992. godine propisuje da nosilac prava na zakup stana na neodređeno vrijeme može otkupiti taj stan pod istim uslovima kao i nosilac stanarskog prava.

PRITUŽBA

58. Aplikanti su se žalili zbog nemogućnosti da se vrate u posjed svojih prijeratnih stanova u Sarajevu. Oni se pozivaju na član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

ZAKON

I. SPAJANJE APLIKACIJA

59. S obzirom na njihovu zajedničku činjeničnu i pravnu pozadinu, Sud je odlučio da spoji ove aplikacije u skladu sa pravilom 42. stav 1. Pravila Suda.

II. NAVODNA POVREDA ČLANA 1. PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

60. Tužena vlada je istakla da su ovim aplikantima, za razliku od aplikanta u predmetu *Dokić*, citiranog gore u tekstu, u Srbiji dodijeljeni stanovi iz vojnostambenog fonda koje su neki od njih kasnije otkupili. Stoga se ovi predmeti razlikuju od predmeta *Dokić*. Vlada je navela da su aplikanti namjerno propustili obavijestiti Sud o tome, te da je stoga došlo do zloupotrebe prava na podnošenje aplikacije. Vlada je dalje navela da gđa. Mandić i g. Bošković nisu iscrpili sve raspoložive pravne lijekove jer nisu podnijeli apelaciju Ustavnom sudu.

Nadalje, tužena vlada je istakla da aplikanti nisu ispunili zakonske uslove za vraćanje u posjed vojnih stanova i upis vlasništva. S obzirom na to da član 1. Protokola br. 1. ne pruža garanciju za sticanje vlasništva, tužena vlada je zaključila da aplikanti nisu imali „vlasništvo“ u smislu toga člana. Prema tvrdnji tužene vlade, čak i pod pretpostavkom da su aplikanti imali „vlasništvo“ u smislu člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, osporene mjere su bile opravdane, posebno imajući u vidu nedostatak raspoloživog stambenog prostora i hitnu potrebu zbrinjavanja bivših pripadnika snaga ARBiH i njihovih porodica nakon rata koji se vodio u periodu 1992-95.

Nadalje, vlada je istakla da aplikanti ispunjavaju zakonske uslove za dodjelu vojnog stana u zakup u Srbiji, te da imaju pravo na nadoknadu zbog gubitka vojnog stana u Bosni i Hercegovini. U tom smislu dostavila je kopiju sporazuma između vlade Bosne i Hercegovine i JNA, iz mjeseca maja 1992. godine, o povlačenju JNA iz Sarajeva, Zenice, Travnika i Konjica koji je predviđao da pripadnici JNA koji su otkupili vojni stan, a koji žele otići iz Bosne i Hercegovine, imaju pravo na naknadu kupoprodajne cijene.

61. Aplikanti se nisu složili s tim.

62. Sud smatra da nije potrebno ispitivati sve primjedbe Vlade, s obzirom na to da su aplikacije u svakom slučaju očigledno neosnovane iz sljedećih razloga.

63. Prije svega, Sud je saglasan sa stavom Vlade da je ovaj predmet potrebno razlikovati od predmeta *Dokić* jer su ovim aplikantima dodijeljeni vojni stanovi u Srbiji u zakup na neodređeno vrijeme. Neki od njih su kasnije čak i otkupili te stanove.

64. U vezi s tim, Sud skreće pažnju na činjenicu da je u predmetu *Mago i drugi* (koji se odnosio na povrat vojnih stanova na kojima su aplikanti imali stanarsko pravo; citiran gore), smatrao da nije došlo do povrede člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju kada je riječ o onim aplikantima kojima je dodijeljen stan u zakup na neodređeno vrijeme u Srbiji (ibid., tačke 104. i 105.). Kako bi ispunjavali uslove za sticanje tih prava u Srbiji, aplikanti su se morali odreći ekvivalentnih prava na njihove prijeratne stanove u Bosni i Hercegovini (ibid., tačka 59.).

65. Sud smatra da situacija u predmetnom slučaju nije toliko drugačija od situacije u predmetu *Mago i drugi*, bez obzira na to što su ovi aplikanti otkupili svoje vojne stanove u Sarajevu, i to iz sljedećih razloga. Oni koji su otkupili vojne stanove koji se nalaze na teritoriji današnje Federacije Bosne i Hercegovine, poput aplikanata u ovom predmetu, nisu mogli izvršiti upis vlasništva i ostali su, strogo uzevši, nosioci stanarskog prava (vidi tačku 8. u tekstu gore i citiranu presudu *Dokić*, tačka 12). Nadalje, kako bi ispunili uslove za pravo na vojni stan u Srbiji, i ovi aplikanti su se takođe morali odreći ekvivalentnih prava na njihove prijeratne stanove u Sarajevu. Drugim riječima, da su se vratili u posjed svojih stanova u Sarajevu, oni ne bi imali pravo na vojni stan u Srbiji (vidi tačku 56. gore).

66. Bez obzira na navedeno, Sud napomnje da činjenica da je osoba stekla imovinsko pravo u jednoj državi obično nije dovoljna samo po sebi da opravda oduzimanje imovine te osobe u drugoj državi. Međutim, kao i u predmetu *Mago i drugi*, Sud je svjestan izuzetnih okolnosti raspada SFRJ i ratova u regionu. Ovim aplikantima su u međuvremenu dodijeljeni vojni stanovi u Srbiji. U svakom slučaju, oni imaju pravo na nadoknadu u skladu sa Zakonom o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo iz 1997. godine (vidi tačku 54. u tekstu gore).

67. Iz navedenog proizlazi da je ova pritužba očigledno neosnovana u smislu člana 35. stav 3. Konvencije, te se mora odbaciti kao nedopuštena, u skladu sa članom 35. stav 4.

III. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJJE

68. Na kraju, Sud je ispitao ostale pritužbe gđe Mandić, g. Boškovića i g. Vlahovića prema članovima 6, 8, 13. and 14. Konvencije, kao i prema članu 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju. Međutim, imajući u vidu sve materijale u svom posjedu, te u mjeri u kojoj su te pritužbe u njegovoj nadležnosti, Sud nalazi da one ne pružaju bilo kakve naznake povrede prava i sloboda utvrđenih u Konvenciji. Iz navedenog slijedi da se i ove pritužbe moraju odbaciti kao očigledno neosnovane, u skladu sa članom 35. stavovi 3. (a) i 4. Konvencije.

Iz navedenih razloga Sud je jednoglasno

odlučio da spoji aplikacije;

proglasio aplikacije nedopuštenima.

Françoise Elens-Passos
registrar

Ineta Ziemele
predsjednica

PRILOG

Br.	Aplikacija br.	Podnesena dana	Aplikant	Zastupan po
1.	1495/07	13/12/2006	Mara MANDIĆ	
2.	18465/07	08/04/2007	Strahinja STARČEVIĆ	Dušan KALABA
3.	46251/08	16/09/2008	Krsto BOŠKOVIĆ	
4.	67557/09	21/11/2009	Milija VLAHOVIĆ	